

БІБЛІОТЕКА ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

«Біологічні науки, що вивчають організм людини»

**(анатомія, фізіологія, гістологія, цитологія,
ембріологія, генетика людини, медицина, біохімія)**

2025

«БІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ»

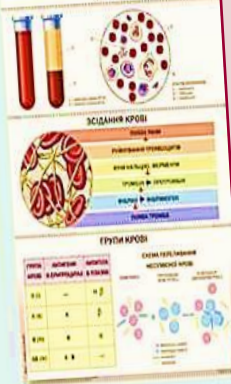
ОРГАНИ ТА ТКАНИНИ

СЕРЦЕВО-СУДИННА СИСТЕМА

КРОВ

ЗОДІДАННЯ КРОВІ

ГРУПИ КРОВІ

Група крові	Система позитивних і негативних факторів
I (0)	0
II (A)	+
III (B)	+
IV (AB)	+

НЕРВОВА СИСТЕМА

ЛІМФАТИЧНА СИСТЕМА

ВИДИ ІМУНІТЕТУ

ОРГАН ЗОРУ

Людина з давніх-давен намагалася пізнати саму себе, дослідити особливості власного організму та свою поведінку в суспільстві. Згодом з'явилося багато наук про людину. Це природничі науки, які вивчають людину як організм, суспільні науки, які розглядають людину як об'єкт соціальної взаємодії, та гуманітарні науки, які вивчають духовний світ людини.

До природничих наук, які вивчають людину, належать анатомія людини, фізіологія людини, генетика людини, медицина, ембріологія, гістологія, цитологія, біохімія та інші.

Чимало біологічних наук займаються вивченням людини. Так, біохімічні особливості організму людини вивчає біохімія, будову й функції клітин людського організму — цитологія, будову тканин — гістологія, будову органів — анатомія, особливості фізіологічних процесів - фізіологія, еволюцію людства — еволюційна біологія.

Анатомія людини : підруч. для студентів у 3 т. – Вінниця : Нова кн., 2019 – .

Т. 1 / кол. авт.: А. С. Головацький [та ін.]. – 2019. – 320 с.

У першому томі підручника подано сучасні дані про будову клітин і тканин. Дано характеристики органів, систем і апаратів органів. Описані основні етапи розвитку людини в онтогенезі, особливості будови, росту і розвитку організму. Детально описана функціональна анатомія кісток скелета, їх з'єднань та м'язової системи людини. Наведена коротка характеристика кровопостачання, відтоку крові і лімфи від цих анатомічних структур та їх іннервації. Допоможуть у кращому засвоєнні матеріалу зведені таблиці.

Черкасов В. Г. Анатомія людини : навч. посіб. для студентів / В. Г. Черкасов, С. Ю. Кравчук. – 2-ге вид. – Вінниця : Нова кн., 2018. – 640 с.

У книзі викладено основні відомості з анатомії людини. Анатомічна термінологія наведена у відповідності з Міжнародною анатомічною номенклатурою.

Матушек-Вацеба Л. Нормальна анатомія : навч.-метод. посіб. / Леся Матушек-Вацеба. – 3-тє вид., стер. – Вінниця : Нова кн., 2020. – 432 с.

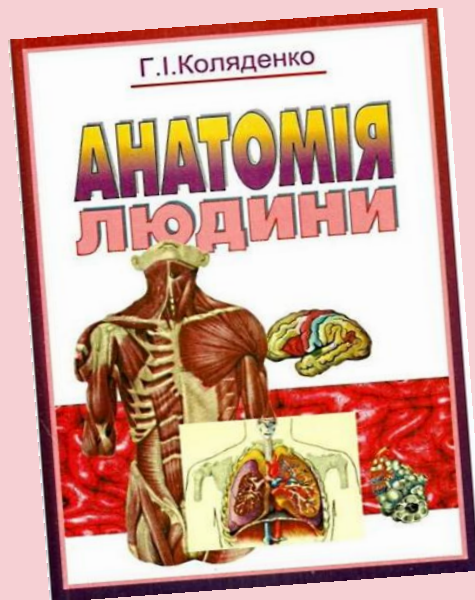
У посібнику стисло подано сучасні відомості про будову організму людини, викладено мінімум необхідних даних про опорно-руховий, нутроші, ендокринний апарат, імунну, серцево-судинну та нервову системи, органи чуття.

Анатомія та фізіологія з патологією : підруч. для студентів / авт. кол.: Я. І. Федонюк [та ін.]. – 3-тє вид., допов. і випр. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2021. – 676 с.

Підручник містить короткі сучасні дані про будову організму людини, викладені у функціональному та прикладному (для медицини) аспектах. Його особливістю є те, що він охоплює такі фундаментальні дисципліни, як нормальна анатомія, гістологія, нормальна фізіологія та патологія.

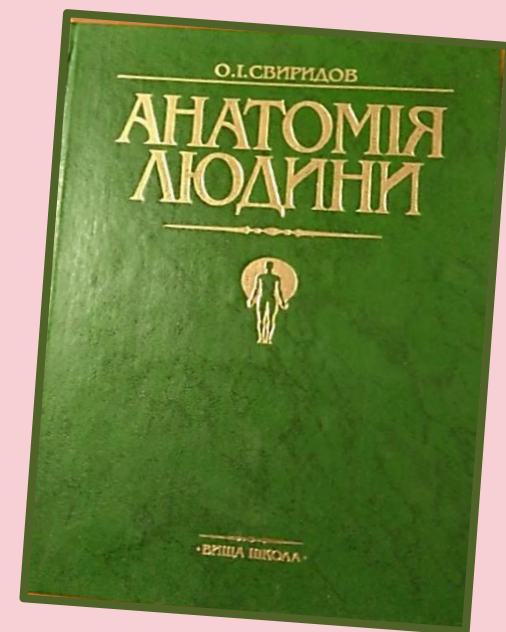
Коляденко Г. І. Анатомія людини : підруч. для студентів природн. спец. вищ. пед. навч. закл. / Г. І. Коляденко. – 7-е вид. – Київ : Либідь, 2018. – 383, [1] с.

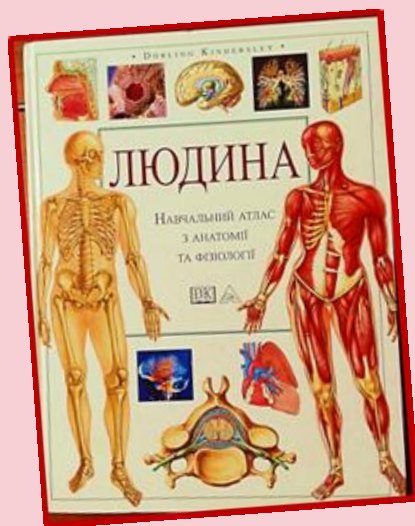
Наведено основні відомості про будову та функції органів і систем організму людини з урахуванням його зв'язку з навколишнім середовищем. Усі анатомічні й гістологічні терміни подано згідно з міжнародною анатомічною й гістологічною номенклатурою.

Свиридов О. І. Анатомія людини : підручник / О. І. Свиридов. – Київ : Вища шк., 2000. – 399 с.

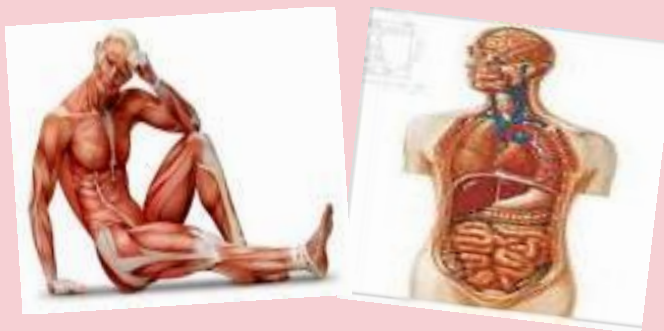
Викладено основні відомості про будову тіла людини. Кожен орган чи систему розглянуто з точки зору онто- і філогенезу в порівняльному і функціональному плані. Анатомічну термінологію подано відповідно до нової Міжнародної анатомічної номенклатури, кінцевий варіант якої було прийнято в 1997 р. в Сан-Паоло.

Людина : навч. атлас з анатомії та фізіології / голов. ред. Тоні Сміт. – Львів : Бак, 2000. – 240 с.

У книзі гармонійно поєднано новітні наукові дані з високоінформативним графічним матеріалом, що відкриває широкі можливості для ефективного його засвоєння. Відомості про анатомію та фізіологію кожної системи організму людини поєднані з описом найбільш поширених хвороб і розладів, що підносить книгу на якісно новий рівень.

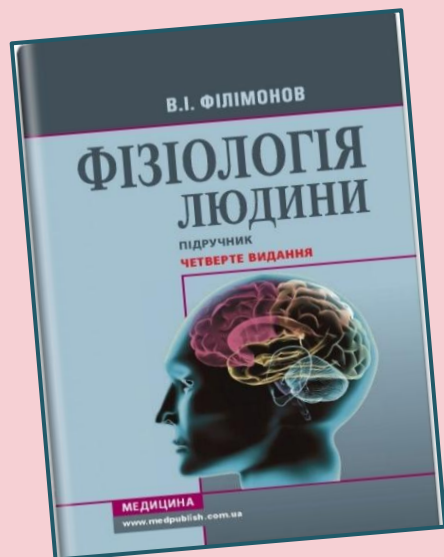

Аносов І. П. Анатомія людини у схемах / І. П. Аносов, В. Х. Хоматов. – Київ : Вища шк., 2002. – 191 с.

Посібник містить 201 схему. Логічна послідовність викладу, смислова структурна підпорядкованість і наочність полегшують засвоєння значного обсягу складної анатомічної інформації під час практичних занять, особливо у процесі самопідготовки.

Анатомічну термінологію подано згідно з новою Міжнародною анатомічною номенклатурою, остаточний варіант якої було прийнято у 1997 р. в Сан-Паулу. Український варіант затверджено МОЗ України.

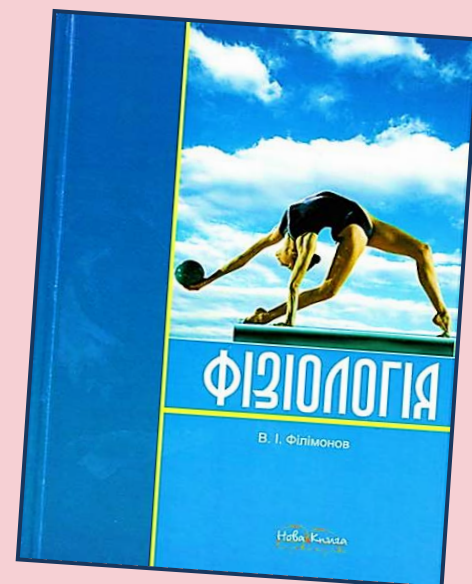
Філімонов В. І. Фізіологія людини : підручник / В. І. Філімонов. – 4-те вид. – Київ : Медицина, 2021. – 488 с.

У пропонованому підручнику з фізіології людини матеріал викладено на основі структурно-функціонального взаємозв'язку клітин, органів і систем організму як єдиного цілого. Це дає змогу сформувати більш точне уявлення про взаємозв'язок функцій окремих органів.

Філімонов В. І. Фізіологія людини в запитаннях і відповідях : посіб. для студентів / В. І. Філімонов. - Вінниця : Нова кн., 2010. - 456 с.

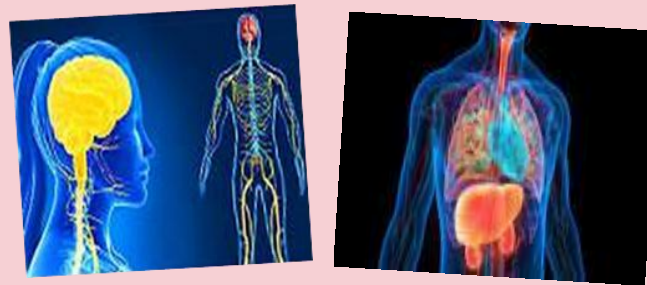
Даний посібник написаний у вигляді запитань і відповідей на них. Його можна використовувати як самостійний підручник, оскільки в ньому матеріал повністю охоплює всі розділи навчальної програми з фізіології. Наведені в кінці книги основні фізіологічні константи будуть корисні не лише студентам, а й лікарям.

Чайченко Г. М. Фізіологія людини і тварин : підручник / Г. М. Чайченко, В. О. Цибенко, В. Д. Сокур. – Київ : Вища шк., 2003. – 463 с.

Багато уваги приділено розкриттю клітинних механізмів фізіологічних функцій. Анатомічний матеріал подано в обсязі, необхідному для розуміння принципів функціонування органів та систем органів. Достатньо повно викладено порівняльно-фізіологічні дані, на підставі яких демонструється еволюція функцій організму.

Ганонг В. Ф. Фізіологія людини : підруч. для студентів / Вільям Ф. Ганонг ; наук. ред. пер. з англ. М. Гжегоцький, В. Шевчук, О. Заячківська. – Львів : Бак, 2002. – 784 с.

У книзі детально описані механізми функціонування, регулювання та інтегрування діяльності всіх систем органів, біохімічне підґрунтя і молекулярні основи життєдіяльності, діапазон реалізації функцій організму людини. Особливу увагу приділено результатам найновіших наукових досліджень, даним молекулярної біології та генетики. Книга є теоретичним і практичним виданням, яке допоможе у вивченні класичних фундаментальних основ фізіології.

Плахтій П. Фізіологія людини. Нейрогуморальна регуляція функцій : навч. посіб. / П. Плахтій, О. Кучерук. – Київ : Професіонал, 2007. – 333 с.

Посібник побудований за структурою модульного викладу, кожний модуль посібника включає в себе логіку викладення і засвоєння матеріалу, основні терміни і поняття, знання і вміння, яких повинні набути студенти при вивченні матеріалу тем і виконанні лабораторних робіт. Перевірити рівень знань змістовних модулів дисципліни студенти зможуть з допомогою підсумкових тестових завдань.

Вікова фізіологія і валеологія : лаб. практикум / П. Д. Плахтій, С. В. Страшко, В. К. Підгорний. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Кам'янець-Поділ. : Буйницький О. А., 2010. – 305 с.

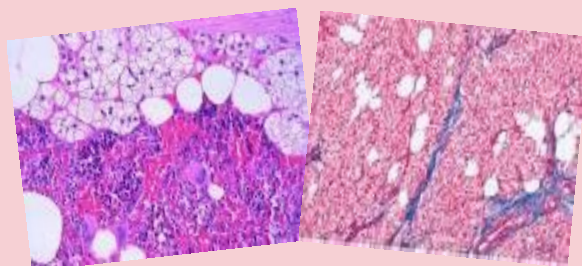
В посібнику подані розробки лабораторних занять з вікової фізіології і валеології. Велика увага приділена віковим особливостям функціонування ЦНС і вегетативним системам енергозабезпечення діяльності, акліматизації, біоритмам, проблемі статевого виховання та іншим питанням, які тісно пов'язані зі збереженням і зміцнення здоров'я людини.

Вахнюк Т. В. Гістологія з технікою гістологічних досліджень : навч. посіб. / Т. В. Вахнюк. – Київ : Медицина, 2018. – 256 с.

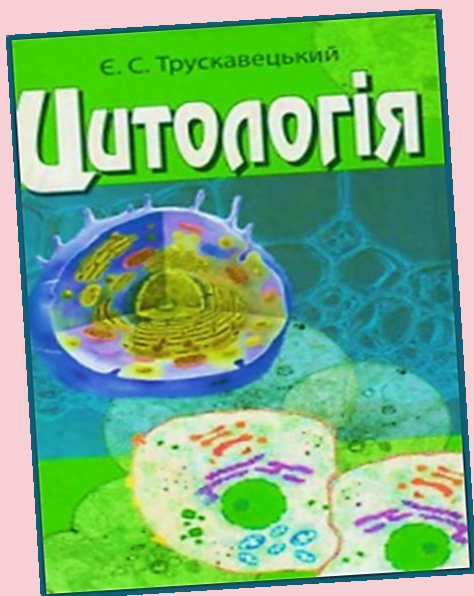
У навчальному посібнику викладено сучасні дані з мікроскопічної будови клітин, тканин та органів людини. Наведено загальну морфофункціональну характеристику різних систем організму. Мета посібника - навчити студентів основних методів гістологічної техніки виготовлення мікропрепаратів з новими методами гістологічних досліджень. Основну увагу приділено гістологічній техніці.

Гістологія, цитологія та ембріологія : атлас : навч. посіб. / [кол. авт.: О. Ю. Степаненко та ін.]. – 2-ге вид. – Київ : Медицина, 2020. – 152 с.

Викладено закономірності організації живої матерії на світлооптичному та електронномікроскопічному рівнях, основи загальних цитології, гістології та ембріології. В цитології представлено сучасний стан вчення про клітину - її будову та життєві прояви. Розділ гістології присвячений мікроскопічній будові тканин організму: епітеліальній, м'язовій, нервовій та мікроструктурі систем органів.

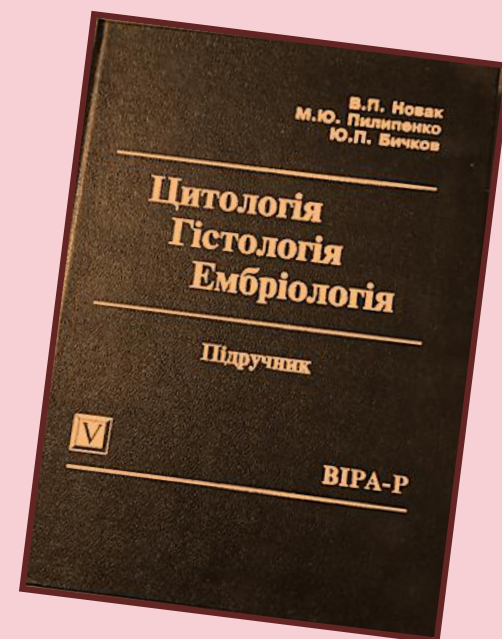
Трускавецький Є. С. Цитологія : підруч. для студентів / Є. С. Трускавецький. – Київ : Вища шк., 2004. – 254 с.

Викладено основні положення клітинної теорії, методи цитологічних досліджень, загальні відомості про будову прокаріотних і еукаріотних клітин та їх хімічну організацію. Наведено сучасні уявлення про будову і функції клітинних мембран та структурних компонентів цитоплазми. Висвітлено питання будови і функції клітинного ядра, розкрито механізм поділу клітин, їх диференціацію, а також деякі питання фізіології клітин.

Новак В. П. Цитологія, гістологія, ембріологія : підруч. для студентів / В. П. Новак, М. Ю. Пилипенко, Ю. П. Бичков. – Київ : ВіРА-Р, 2001. – 288 с.

Викладено закономірності організації живої матерії на світлооптичному та електронно-мікроскопічному рівнях, основи загальних цитології, гістології та ембріології. В цитології представлено сучасний стан вчення про клітину – її будову та життєві прояви.

**Помогайбо В. М. Генетика людини : навч. посіб. /
В. М. Помогайбо, А. В. Петрушенко. – Київ : Академія, 2014. –
278 с. – (Альма-матер).**

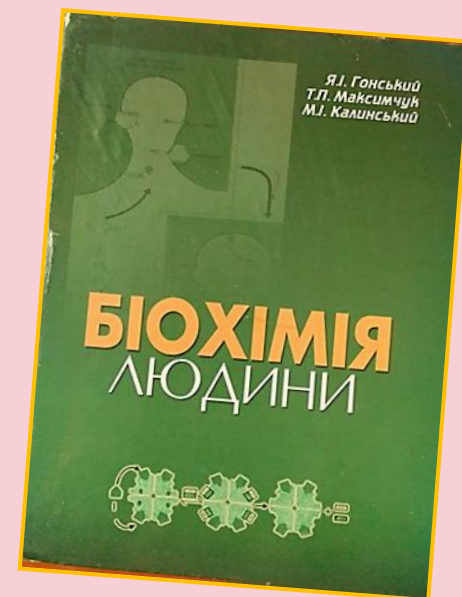
Генетика допомогла людству розгадати важливі для його життєдіяльності проблеми. Вона відкрила шлях до пізнання і розуміння біологічних закономірностей у природі, джерел генетичної рівноваги в популяціях, чинників успадковуваності, причин спадкової і неспадкової мінливостей, спадкових порушень розвитку і захворювань. На основі її досягнень сформувалися методи запобігання спадковим патологіям і їх подолання, управління властивостями організму.

**Біохімія людини : підручник / Я. І. Гонський, Т. П. Максимчук,
М. І. Калинський. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. – 744 с.**

У підручнику розглянуто структуру та метаболізм білків, вуглеводів, ліпідів, нуклеїнових кислот та інших органічних і неорганічних речовин.

Наведено дані з біохімії крові, нервової та сполучної тканин, м'язів, печінки, нирок, висвітлено механізми функціонування імунної системи та структуру і функції мембранних утворень у клітинах. Наведено матеріали з клінічної біохімії та молекулярної біології.

Габбард Д. Перша невідкладна допомога своїми руками. Що робити, якщо швидка не поспішає = James Hubbard The survival doctor's complete handbook. What to do when help is not on the way / Джеймс Габбард ; [пер. з англ. Ярослава Лебеденка]. – Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2020. – 336 с.

Автор посібника лікар із 30-ти річним досвідом. Ця книга містить усе, що необхідно знати про найпоширеніші проблеми зі здоров'ям у дорослих і дітей, аби завжди бути наготові.

Халмурадов Б. Д. Медицина надзвичайних ситуацій : підручник / Б. Д. Халмурадов, П. Б. Волянський. – Київ : Центр учб. літ., 2021. – 206, [2] с.

У підручнику наведено загальноприйняті підходи, що застосовуються при наданні домедичної допомоги в надзвичайних ситуаціях. Виствітлено медико-тактичну характеристику надзвичайних ситуацій. Представлено стислий опис анатомії та фізіології людини, що сприяє кращому опановуванню дисципліни «Медицина надзвичайних ситуацій».

Медична біологія : підручник / за ред.: В. П. Пішака, Ю. І. Бажори. – 3-тє вид. – Вінниця : Нова кн., 2017. – 608 с.

У підручнику міститься історична довідка про вклад вітчизняних учених у розвиток біологічної науки. Викладено основні відомості про біологічні основи життєдіяльності людини, клітинний, популяційно-видовий, біосферний рівні організації життя та місце людини у ньому. Особливу увагу приділено спадковій патології та паразитарним хворобам людини.

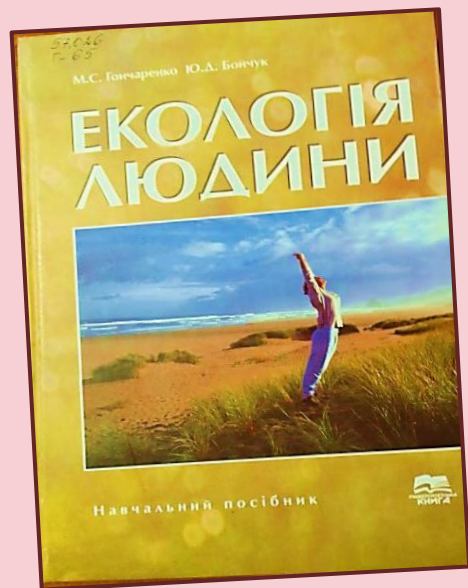

Медична біологія : посіб. з практ. занять / О. В. Романенко, М. Г. Кравчук, В. М. Грінкевич. – Київ : Здоров'я, 2005. – 372 с.

У виданні подано практичні роботи за темами курсу "Медична біологія". Наведено науково-методичне обґрунтування кожної теми. Ситуаційні задачі, контрольні тести, запитання, вправи, а також ілюстрації допомагають засвоїти та закріпити набуті знання.

Віртуальну виставку підготувала бібліотекар природничого факультету Бурчинська А. В. Кількість джерел: 24.

Гончаренко М. С. Екологія людини : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / М. С. Гончаренко, Ю. Д. Бойчук. – 2-ге вид., випр. і допов. – Суми : Унів. кн., 2008. – 390 с.

У посібнику викладена сучасна теорія розуміння феномену людини з екологічних, біологічних, соціальних і філософських позицій. Людина розглядається як космопланетарний феномен. Досліджується взаємодія людини з навколишнім середовищем з урахуванням прямих і зворотніх зв'язків цієї взаємодії.

Залеський І. І. Екологія людини : підручник / І. І. Залеський, М. О. Клименко. – Київ : Академія, 2005. – 288 с. – (Альма-матер).

Охарактеризовано взаємозв'язки природи і суспільства, динаміку впливу на людську спільноту космічних, планетарних, локальних природних явищ і процесів. Смысловим ядром видання є розкриття сутності екології людини як науки, що досліджує взаємовплив оболонок планети і людини, біохімію людського організму, можливості самодіагностики, оздоровлення, адаптації до стресогенних чинників і загальний еколого-демографічний стан людства.

Віртуальну виставку підготувала бібліотекар природничого факультету Бурчинська А. В. Кількість джерел: 26.

